

зарубіжного досвіду можливо вирішити проблеми формування інституційних механізмів забезпечення інноваційної безпеки держави. Враховуючи цей досвід, Україні для забезпечення ефективного розвитку інституційного середовища стимулювання інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою активізації інноваційної діяльності необхідно:

- створити державний орган управління інноваційною діяльністю, який має координувати дії всіх органів виконавчої влади щодо здійснення державної політики у цій сфері;
- вдосконалити інституційно-правовий базис інноваційної безпеки, створити реально діючі механізми, котрі забезпечують суворе дотримання законодавства в інноваційній сфері;
- розробити комплекс інструментів державної підтримки інноваційної діяльності малих та середніх підприємств, зокрема, створити окрему інституцію підтримки інноваційних підприємств;
- підвищити рівень фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок;
- запровадити фінансові стимули для інвестування в інноваційні процеси (зниження ризиків приватних інвесторів шляхом державних гарантій за кредитами; розробка й впровадження механізму державного страхування кредитів, що надаються ринковими фінансово-кредитними установами під реалізацію інноваційних проектів);
- запровадити механізми податкового стимулювання інноваційної діяльності (надання пільг в оподаткуванні; застосування податкових канікул; створення сприятливої державної політики у сфері митного законодавства);
- сформувати у повній мірі інституційні умови для розвитку інноваційної інфраструктури;
- врегулювати систему захисту та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності шляхом державної підтримки міжнародних патентів з найбільш перспективних науково-технологічних розробок та впровадження ефективного захисту об'єктів інтелектуальної власності від порушень;
- стимулювати міжнародну науково-дослідну та технологічну кооперацію шляхом формування інноваційного простору для міжнародного трансферу технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Чернега О.Б. Інноваційна компонента конкурентоспроможності економіки України / [О.Б. Чернега, В.С. Білозубенко, І.С. Бондаренко. М-во освіти і науки України]. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2010. – 327 с.
2. Родина Г. Этап и условия инновационного развития / Г. Родина // Экономист. – 2008. – №4. – С. 92-96.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилияв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. — К: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.
4. Ніколаєнко С.М. Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття. / С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання. – 2006. – 253 с.
5. New name for the future EU funding programme for research and innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/435>.
6. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем: монографія / Хвесик М.А., Степаненко А.В., Обиход Г.О. та ін. / за наук. ред. акад. НААН України М.А. Хвесика / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2013. – 487 с.
7. Уханова І. О. Розвиток та функціонування технопарків: світовий досвід та специфіка в Україні: монографія / І. О. Уханова. - Одеса: Атлант, 2012. - 131 с.
8. Павлюк А.П. Закордонний досвід стимулювання розвитку індустріальних парків: висновки для України / А.П. Павлюк, К.Л. Маркевич // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. Випуск 122 (частина І). К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2014. – 252 с.
9. Чичкало-Кондрацька І.Б. Зарубіжний досвід використання фінансових механізмів стимулювання інноваційного розвитку / І.Б. Чичкало-Кондрацька // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2012. - № 1. – С. 420-432.
10. Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2020 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifap.ru/ofdocs/rus/rus006.pdf>.
11. Національний конвент України щодо ЄС. Рекомендації робочих груп / Укр. незалеж. центр політ дослідж. : За заг. ред. В. Лупація, Ю. Тищенко. – К.: Агентство «Україна», 2013. – 92 с.
12. US Patent and Trademark Office. – February 2006. – P. 56-59.

УДК: 347.78

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Шикова Л.В., к.е.н., ст. викладач кафедри економічної теорії та інтелектуальної власності ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» (Україна).

Шикова Л.В. Формування ефективного механізму управління інтелектуальною власністю. В статті визначено сутність поняття «управління інтелектуальною власністю». Наведено та розкрито основні напрямки які необхідно враховувати при реалізації процесу управління інтелектуальною власністю, а саме: планування системи управління інтелектуальною власністю, створення системи мотивації персоналу, забезпечення генерування ідей, формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності, комерціалізації інтелектуальної власності, захисту інтелектуальної власності, моніторингу процесів управління інтелектуальною власністю. Представлено схему механізму управління інтелектуальною власністю. Перераховано дії апарату управління підприємства які передбачає механізм управління інтелектуальною власністю. Вказано вигоди для підприємства від реалізації механізму управління інтелектуальною власністю. Наведено організаційну структуру управління інтелектуальним капіталом підприємства та визначено її задачі: систематизація та аналіз використання об'єктів інтелектуальної власності; виявлення надлишкових та необхідних об'єктів інтелектуальної власності; визначення домінуючого об'єкту інтелектуальної власності; здійснення правової охорони інтелектуальної власності та її комерціалізація; припинення порушень виключних прав, визначення форм та методів правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, управління, механізм, функції, організаційна структура управління.

Шикова Л.В. Формирование эффективного механизма управления интеллектуальной собственностью. В статье определена сущность понятия «управление интеллектуальной собственностью». Приведены и раскрыты основные направления, которые необходимо учитывать при реализации процесса управления интеллектуальной собственностью, а именно: планирование системы управления интеллектуальной собственностью, создания системы мотивации персонала, обеспечения генерирования идей, формирования портфеля объектов права интеллектуальной собственности, коммерциализации интеллектуальной собственности, защиты интеллектуальной собственности, мониторинга процессов управления интеллектуальной собственностью. Представлена схема механизма управления

интеллектуальной собственностью. Перечислены действия аппарата управления предприятием, которые предусматривает механизм управления интеллектуальной собственностью. Указаны выгоды для предприятия от реализации механизма управления интеллектуальной собственностью. Приведена организационная структура управления интеллектуальным капиталом предприятия и определены ее задачи: систематизация и анализ использования объектов интеллектуальной собственности; выявление избыточных и необходимых объектов интеллектуальной собственности; определение доминирующего объекта интеллектуальной собственности; осуществление правовой охраны интеллектуальной собственности и ее коммерциализация; прекращение нарушений исключительных прав, определения форм и методов правовой охраны объектов интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, управление, механизм, функции, организационная структура управления.

Shykova L. Forming of effective mechanism of management by intellectual property. Essence of concept «Management by intellectual property» is certain in the article. Basic directions over, that must be taken into account during realization of management process by intellectual property, are brought and exposed, namely: planning of control system by intellectual property, creations of the system of motivation of personnel, providing of generating of ideas, forming to the brief-case of objects of right of intellectual ownership, commercialization of intellectual property, defence of intellectual property, monitoring of management processes by intellectual property. The chart of management mechanism is presented by intellectual property. The actions of management vehicle are enumerated by an enterprise, that is envisaged by a management mechanism by intellectual property. Benefits are indicated for an enterprise from realization of management mechanism by intellectual property. An organizational structure over of management is brought by the intellectual capital of enterprise and her tasks are certain: systematization and analysis of the use of objects of intellectual property; exposure of surplus and necessary objects of intellectual property; determination of dominant object of intellectual property; realization of legal safeguard of intellectual property and her commercialization; stopping of violations of absolute titles, determination of forms and methods of legal safeguard of objects of intellectual property.

Keywords: intellectual property, management, mechanism, functions, organizational structure of management.

Актуальність теми дослідження. В умовах жорсткої конкуренції для вітчизняних підприємств впровадження нових наукоємних технологій виробництва, створення нових продуктів є необхідною передумовою для забезпечення стійких конкурентних позицій на ринку. Володіння виключними правами на унікальні розробки дає можливість обмежити коло конкурентів і забезпечувати лідерські позиції у завойованому сегменті ринку. Тому ефективне управління формуванням та використанням портфеля інтелектуальної власності стає сьогодні важливою складовою процесу управління на підприємствах. [1]

Недосконалість або зовсім відсутність на багатьох підприємствах механізму управління інтелектуальною власністю породжує велику кількість проблем, які не дозволяють підприємствам отримувати високі результати від використання чи створення об'єктів інтелектуальної власності.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичну основу складають праці таких науковців як: Бакіна Т.В., Вачевський М. В., Вірченко В.В., Вильський Г., Гусаковська Т.О., Гурченков А., Дмитрів К.І., Зміївський А., Кам'янська О.В., Кругляк О.В., Куртов А.І., Максименко Я.А., Нікітюк О.Б., Павленко Т.В., Піжова Л.Б., Савченко О.І., Череп А.В., Чуксіна К.Р., Ярмош В.В.

Однак багато наукових праць висвітлює тільки теоретичні аспекти управління інтелектуальною власністю та не вказує на практичну реалізацію цього процесу, тому є потреба розгляду питання управління інтелектуальною власністю з практичної точки зору.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження наукової роботи є визначення теоретичних аспектів управління інтелектуальною власністю та формування ефективного механізму управління інтелектуальною власністю на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Управління інтелектуальною власністю – це система стратегічних дій пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності (ІВ) та цілеспрямована на ефективний інноваційний розвиток підприємства. Інакше кажучи це процес, що включає такі 4 основні складові:

1. Розвиток ІВ, що включає планування та реалізацію, сприятливе середовище та мотивацію працівників;
2. Аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав);
3. Захист прав ІВ, охоплюючи правовий захист, комерційні таємниці та дисциплінарні стягнення;
4. Обмін ІВ, що включає купівлю, продаж, трансфер технологій та спільні НДДКР. [2]

Проведені дослідження науковцями питань управління об'єктами інтелектуальної власності на вітчизняних підприємствах, показали що сучасні підприємства достатньо успішно реалізують свою діяльність у сфері інтелектуальної власності. Однак, проблеми, які виділяють свідчать про не зовсім досконалий процес управління інтелектуальною власністю.

Тому, дуже вдало було визначено Павленко Т.В. напрямки які необхідно враховувати при реалізації процесу управління інтелектуальною власністю: [3]

- планування системи управління ІВ: визначення концепції, формулювання ключових принципів та підходів до управління ІВ, розробка стратегії управління ІВ;
- створення системи мотивації персоналу, що означає не лише матеріальне стимулювання, а й створення творчої атмосфери, матеріально-технічної бази та наявність цікавих проєктів, у виконанні яких спеціалісти можуть реалізувати свій потенціал. Формування атмосфери розуміння та сприйняття інноваційної діяльності, забезпечення творчого розвитку співробітників та їх здібностей до накопичення та примноження об'єктів ІВ;
- забезпечення генерування ідей – як процесу інтелектуальної діяльності людини щодо створення чогось якісно нового, визначення цінного доробку з загальної маси напрацювань в процесі реалізації проєкту, експертизи одержаної ІВ;
- формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ), тобто сукупності патентів та інших охоронних документів, що захищають сукупність науково-технічних напрямів у рамках яких створено товарний продукт. Здійснення оцінювання вартості портфелю ОПІВ з урахуванням витрат на їх створення, вартості аналогічних об'єктів тощо;
- комерціалізації ІВ через проведення систематичних маркетингових досліджень для визначення доцільності виходу на ринок товарів та послуг розроблених на основі ОПІВ, а також процес безпосереднього виводу ОПІВ на ринок, якщо це визнається прийнятним та доцільним в рамках стратегії розвитку організації. Паралельно готується рішення щодо трансферу технологій - внутрішнього чи зовнішнього залежно від спектру та напрямків діяльності організації;
- захисту ІВ через визначення стратегії та заходів щодо захисту результатів інтелектуальної діяльності персоналу підприємства. Опрацювання засобів, що забезпечують захист від несанкціонованого використання ОПІВ;
- моніторингу процесів управління ІВ як системного контролю та регулювання процесу руху інформаційного потоку, що циркулює як всередині підприємства, так і між підприємством і зовнішнім середовищем.

Враховуючи, визначені складові процесу управління інтелектуальною власністю пропонуємо використовувати наступний механізм управління інтелектуальною власністю, який дозволить досягнути на підприємстві найбільшої ефективності використання об'єктів інтелектуальної власності рис. 1.

Таким чином, механізм управління інтелектуальною власністю передбачає реалізацію певних дій апарату управління підприємством, а саме: аналіз даних, визначення стратегії, постановка завдання, стимулювання науково-технічної діяльності, охорона об'єктів права інтелектуальної власності, оцінювання об'єктів права інтелектуальної власності, комерціалізація, формування оптимального портфелю об'єктів права інтелектуальної власності. В результаті чого підприємство отримує певний ряд вигод, таких як: отримання прибутку від використання об'єктів права інтелектуальної власності, підвищення конкурентоспособності підприємства, задоволення ринкових та суспільних проблем.

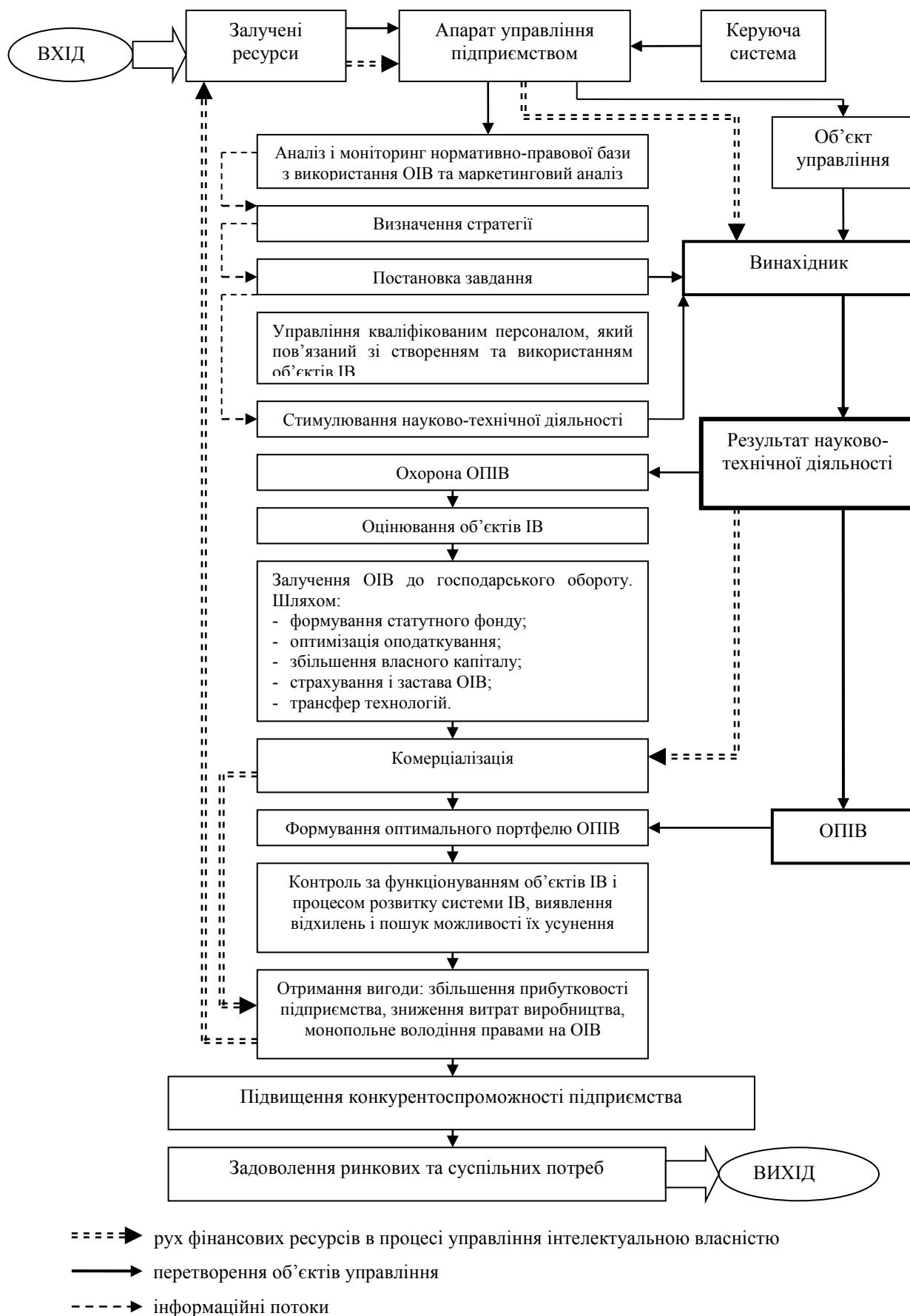

Рис. 1. Механізм управління інтелектуальною власністю на підприємстві.

* Додовнено процес управління інтелектуальною власністю, наведений у праці Павленко Т.В.

Отримані вигоди дають можливість отримати ресурси для подальшого функціонування та удосконалення механізму управління інтелектуальною власністю.

Кінцевим результатом процесу управління інтелектуальною власністю виступає задоволення ринкових та суспільних потреб. У випадку досягнення позитивного результату на даному етапі (на виході) підприємство, таким чином, підвищує свій імідж, що може призвести до більш успішної діяльності всіх сфер у яких функціонує підприємство.

Враховуючи, що на сучасних підприємствах практично відсутні підрозділи які відповідають за розвиток інтелектуальної власності, ми вважаємо за доцільним передбачити в організаційній структурі підприємства створення підрозділу такого характеру. Так на думку Бакіна Т.В. даний підрозділ повинен мати назву, як «Відділ розвитку інтелектуального капіталу» та мати організаційну структуру яку зображено на рис 2. [4]

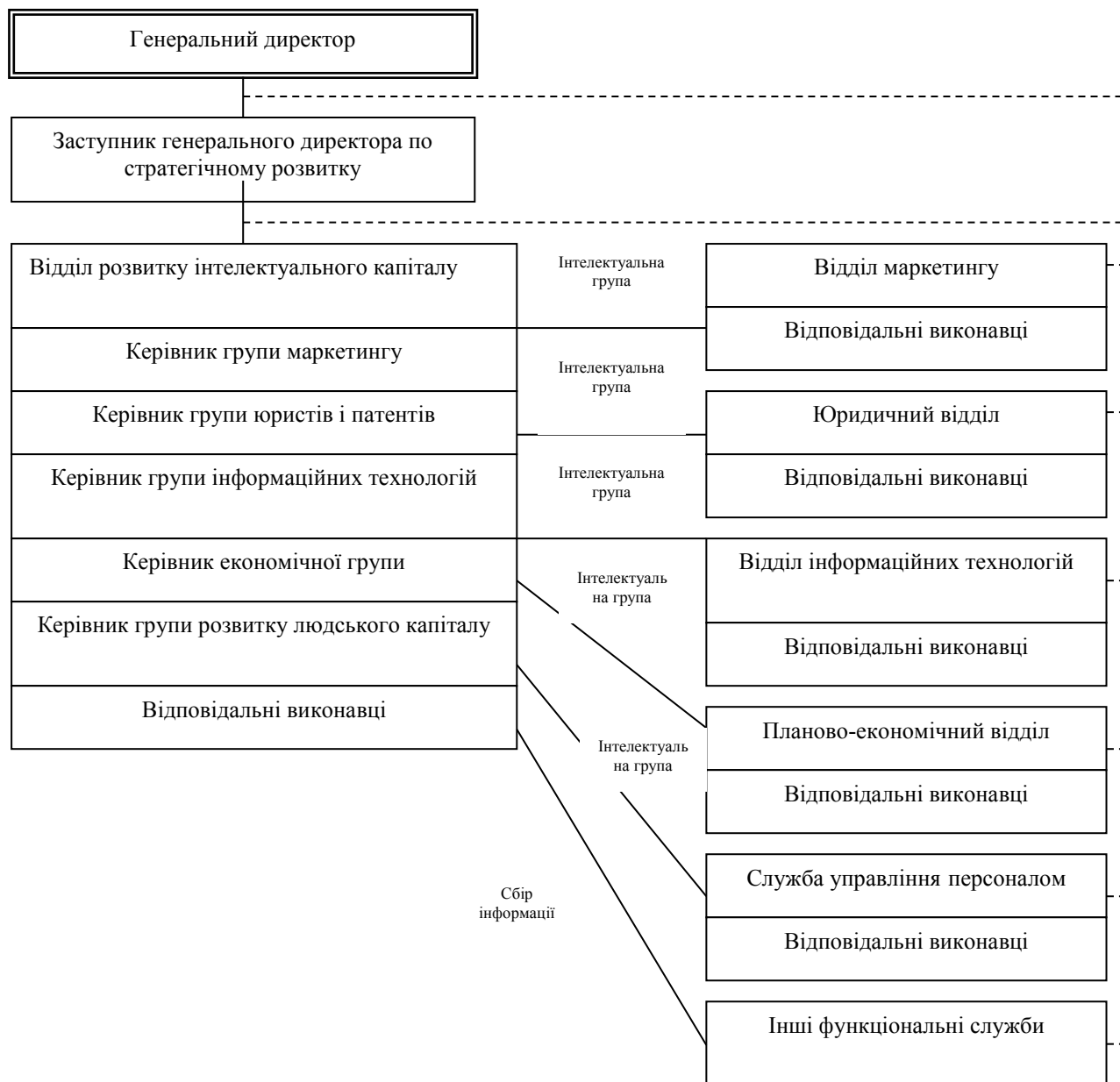

Рис. 2. Організаційна структура управління інтелектуальним капіталом підприємства

Головними задачами даної системи повинні бути: систематизація та аналіз використання об'єктів інтелектуальної власності; виявлення надлишкових та необхідних об'єктів інтелектуальної власності; визначення домінуючого об'єкту інтелектуальної власності; здійснення правової охорони інтелектуальної власності та її комерціалізації; припинення порушень виключних прав, визначення форм та методів правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. [5], тобто реалізація найважливіших елементів механізму управління інтелектуальною власністю.

Висновки. Інтелектуальна власність сьогодні стає важливою складовою успішного функціонування багатьох підприємств і без впровадження її деякі підприємства можуть припинити своє існування. Тому формування портфелю об'єктів інтелектуальної власності стає однією з функцій керівництва підприємства, а реалізація цієї функції не можлива без створення ефективного механізму управління інтелектуальною власністю.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Максименко Я.А., Гусаковська Т.О. Організаційно-методичне забезпечення управління формуванням та використанням портфеля об'єктів інтелектуальної власності на машинобудівних підприємствах / Я.А. Максименко Я.А., Т.О. Гусаковська // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 3. – Т. 1. – С. 134-139.
2. Пижова Л.Б. Визначення механізмів управління інтелектуальною власністю на підприємстві / Л.Б. Пижова; О.І. Савченко, К.Р. Чуксіна // Вісник НТУ «ХПІ» Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2010. – С. 133-138.
3. Павленко Т.В. Процес управління інтелектуальною власністю підприємства [Електронний ресурс] / Т.В. Павленко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2012. – 71. – Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/uk/node/373>
4. Бакіна Т.В. Формування структури управління інтелектуальним капіталом в рамках організаційної структури управління підприємством / Т.В. Бакіна // Збірник наукових праць (економічні науки) Таврійський державний агротехнологічний університет. – 2010. – № 9. – С. 83-87.
5. Стратегическое управление интеллектуальной собственностью. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusarticles.com/zakon-i-pravo-statya/strategicheskoe-upravlenie-intellektualnoj-sobstvennostyu-250473.html>

УДК 338:339

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИКІВ

*Школенко О.Б., к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва ПВНЗ «Європейський університет» Уманська філія (Україна)***Школенко О.Б. Організаційно-економічні механізми реалізації стратегії захисту інтересів вітчизняних виробників**

В даній статті автор розглядає основні проблеми з якими стикаються вітчизняні виробники в теперішніх умовах господарювання та надає пропозиції щодо їх вирішення. Першочерговими питаннями для України щодо створення умов для захисту та підтримки власного виробництва є доопрацювання нормативно-правової бази та вдосконалення системи організації її державного регулювання на всіх рівнях. Визначено основні чинники, за якими вітчизняні органи державного регулювання поступаються своїм закордонним аналогам, та на їх основі сформовано напрями удосконалення державного регулювання вітчизняних товаровиробників в Україні, зокрема: активізація фінансової підтримки, доступність кредитних ресурсів, тарифний захист в умовах вільної торгівлі та просування вітчизняних продуктів на внутрішньому та зовнішньому ринках. Автор доводить необхідність створення в Україні органу, який би взяв на себе функції моніторингу і контролю за ситуацією на внутрішньому та зовнішніх ринках. Особливо контроль над правовим полем, стандартизацією, сертифікацією, фінансовою підтримкою, доступом інформації про продукцію вітчизняного виробництва до споживачів, підтримка виставкової і рекламної продукції українських виробників. Запропоновано трансформувати систему захисту економічних інтересів вітчизняних товаровиробників, шляхом перерозподілу функцій і створення державної структури на яку покласти відповідальність за реалізацію політики і стратегії захисту економічних інтересів власних виробників в умовах ринкової трансформації національної економіки.

Ключові слова: моніторинг, контроль, фінансова підтримка, сертифікація, стандартизація, виставкова реклама продукція, Агентство захисту економічних інтересів вітчизняних товаровиробників

Школенко О.Б. Организационно-экономические механизмы реализации стратегии защиты интересов отечественных производителей.

В данной статье автор рассматривает основные проблемы, с которыми сталкиваются отечественные производители в нынешних условиях хозяйствования, и предоставляет предложения по их решению. Первоочередными вопросами для Украины по созданию условий для защиты и поддержки собственного производства является доработка нормативно-правовой базы и совершенствования системы организации ее государственного регулирования на всех уровнях. Определены основные факторы, по которым отечественные органы государственного регулирования уступают своим зарубежным аналогам, и на их основе сформировано направления совершенствования государственного регулирования отечественных товаропроизводителей в Украине, в частности: активизация финансовой поддержки, доступность кредитных ресурсов, тарифная защита в условиях свободной торговли и продвижения отечественных продуктов на внутреннем и внешнем рынках. Автор доказывает необходимость создания в Украине органа, который бы взял на себя функции мониторинга и контроля за ситуацией на внутреннем и внешних рынках. Особенно контроль над правовым полем, стандартизацией, сертификацией, финансовой поддержкой, доступ информации о продукции отечественного производства до потребителей, поддержка выставочной и рекламной продукции украинских производителей. Предложено трансформировать систему защиты экономических интересов отечественных товаропроизводителей путем перераспределения функций и создание государственной структуры, на которую возложить ответственность за реализацию политики и стратегии защиты экономических интересов собственных производителей в условиях рыночной трансформации национальной экономики.

Ключевые слова: мониторинг, контроль, финансовая поддержка, сертификация, стандартизация, выставочная и рекламная продукция, Агентство защиты экономических интересов отечественных товаропроизводителей.

Shkolenko O. Organizational and economic mechanisms for implementing strategies to protect the interests of domestic producers.

In this article the author examines the main problems faced by domestic producers in the current economic environment, with suggestions for their solution. The priority issues for Ukraine to create conditions to protect and promote domestic production is finalizing the regulatory framework and improved organization of state regulation at all levels. The main factors which domestic state regulatory authorities inferior to their foreign counterparts, and formed the basis for improvement directions of state regulation of domestic producers in Ukraine, including: strengthening financial support, access to credit, tariff protection under free trade and promotion of domestic products on domestic and foreign markets. The author argues the need to create in Ukraine agency to take over the functions of monitoring and control of the situation on the domestic and foreign markets. Especially control of the legal framework, standardization, certification, financial support, access product information to consumers of domestic production, exhibition and advertising support for Ukrainian products. A transform the system to protect the economic interests of domestic producers through redistribution of functions and create a state structure to which the responsibility for the implementation of policies and strategies to protect the economic interests of its producers in a market transformation of the national economy.

Keywords: monitoring, control, financial support, certification, standardization, exhibition promotional items, agency protect the economic interests of domestic producers

Постановка проблеми. Державна політика певної країни проводиться на високому рівні, щоб забезпечити оптимальний економічний розвиток вітчизняного виробництва. Розвиток та захист вітчизняного виробництва країни повинно забезпечуватися надійністю статусу держави. Адже тримаючи високу марку державного управління необхідно прорахувати найбільш вразливі аспекти розвитку, задля їх вирішення. Для українського уряду особливо вразливими аспектами розвитку держави є насиченість вітчизняного ринку імпортними товарами, забезпеченість достатнього рівня виробництва продуктами харчування вітчизняного виробництва, врегулювання